

det nye hun så, slik hun hele tiden hadde gjort det på turen vår. Små detaljer fikk henne til å bryte ut i begeistring som smittet. Og hun hadde funnet mange av dem på sin skjeve gang på begge sider av vardingene: Små blomster, underlige steiner og merker etter dyr og fugler. Og alt dette og mere til hjalp hun meg å se med nye og undrende øyne.

Det store ved stemningen ved Fossdalsvatnet var at vi på en forunderlig måte opplevde den sammen.

— Har du sett noe så supert? spurte hun. Jeg kunne bare nikke til svar. — Hit må vi senere også! fortsatte hun.

Og jeg har allerede vært der mange ganger siden, i tankene. Minnet er av dem en gjerne vender tilbake til.

Øyvollen i Singsås

Gunnar Setsaas

MED RIKSVEI 640 MOT SUNNDAL OG SØR-TRØNDELAGS UTPOSTER

Av Henry Strand

De som vil besøke Sør-Trøndelags utpost mot syd-vest, finner den letteste veien dit ved å legge kursen fra Oppdal rett vestover mot Sunndalen. Tar man riksvei 640, som strekker seg sju mil lang fra Oppdal til Sunndalsøra, kommer man inn i en storslagen natur, der Vognill og Ålbus dovne ller glir umerkelig inn i Møres steile og ulendte landskap. De som har tatt denne veien mot vest vil aldri glemme den. Vel er den ikke så kjent som Trollstigen, men den er likevel en av Trøndelag og Møres mest imponerende ferdselsårer.

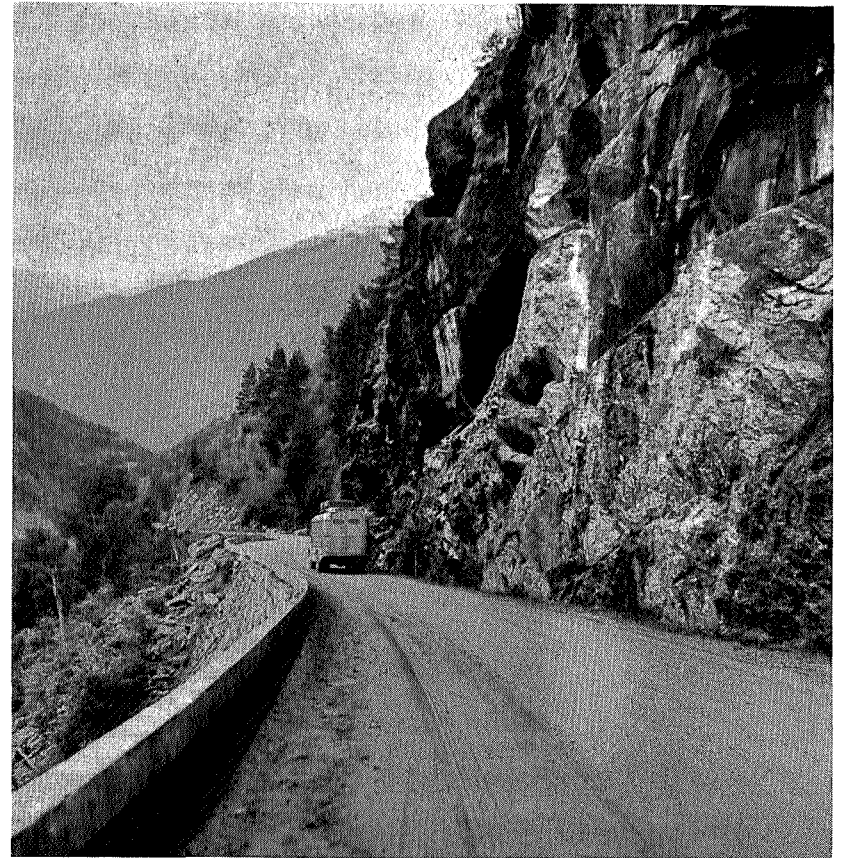
La oss følge veien noen mil nedover og se hva som møter oss. Vi starter på Oppdal hvor høyden er 545 m.o.h. Gjennom de storslagne Oppdalsbygdene strekker den seg på ferd mot vest. De tunge fjellene er ennå langt unna. Bygdene Vognill og Ålbu kraner den med prektige gårder og veldyrket mark. Vil man inn i selve fjellheimen kan man nå ta avstikkere til Rennebu og til Gjevilvatnet. Langs hele riksvei 640 er det en rekke sideveier som fører inn i den vidunderlige fjellverdenen. Den har lokket smale, kronglete armer ut av de trange dalene, og du kan forsere dem til fots, på sykkel og noen steder med bil også. Men vi drar videre. Veien skjærer gjennom Lønset etter 21 km. Fjellene rykker oss inn på livet, og en aner rygg i rygg mot vest. Det er den veien vi skal.

Langt inn i Vinndal, som strekker seg mot nordvest, har den

gamle bygdeveien gjennom Sunndal munnet ut. Den var smal og farlig. I krappe slyng gikk den inn i fjelldalen, fortsatte i lia mot Kletthamrene lenger nede og tok seg klamrende fram på de steile urer inn i Nord-Møre. På vinters dag skulle en helst holde seg unna den. Snøskavlene hang truende over veien, og issvuller gjorde den også livsfarlig å ferdes på. Det hendte at hest og vogn gled i ulendet og forsvant i Gråura, et par hundre meter lenger nede. En ny vei trengtes. Rundt 1860 gikk man i gang med det nye prosjektet. Anleggsarbeidere fra hele landet deltok. Det var et vanskelig arbeid, og det tok en lang årrekke før veien ble noenlunde farbar. Vinteren 1886, før veien ennå var ferdig, løsnet en mektig snøfonn ovenfor Kletthamrene. På få sekunder tordnet den over veien, rev med seg gårdene Emangen og Kletthammer og begrov 31 anleggsarbeidere i en hvit grav. På Lønset kirkegård er det reist en bauta over de omkomne. Våre tanker går til disse pionerene når vi drar videre fram på dette veistykket. De la grunnlaget for den brede riksveien som Sør-Trøndelag Vegvesen nå tar hånd om. Begge gårdene som ble tatt av fonna er gjenreist, men Emangen har søkt ly lenger vest, der faren for fonnalaup er mindre.

Nettopp der riksveien kaster seg inn i det bratte stupet, som bærer det betegnende navnet Gråura, ligger en flokk gårder. Dette er Sør-Trøndelags ytterste bebyggelse mot syd-vest. Her ligger Stekeren, den gamle skysstasjonen, kloss i veien. Litt lenger oppe har andre gårder klort seg fast til brattlandet. De er bygd under hengebratte lier, der fonnensnøen har tordnet fram i snørike vintre. Den ene av disse gårdene ble gjentatte ganger sopt vekk av fonna. Men så fant man en skikkelig byggeplass under en bratt skråning. Våning og uthus ble bygget i flukt med hverandre, kloss inntil fjellet, og taket gikk i ett med bakken ovenfor. Nå var fonna lurt. Rett som det var kom den hujende ned fra fjellet, og bykset ut over hustaket. Men alt den fikk med seg var bare murpipal! Og huset står der den dag i dag.

Øverst oppe, på vei mot selve høyfjellet, finner man gårdene Liabø og Liabøsletten. De ligger så langt unna allfarveien som tenkes kan. Dette er Sør-Trøndelags utposter. Når man står på

Gråura

Henry Strand

tunet der en sommerkveld, med vidda og fjellheimen like inn på livet, kjenner man storheten i naturen. Blikket går innover mot Dovres mektige saler og utover mot Sunndalen der bare den grå, slyngete riksveien skiller Trollheimen og Dovre der de står og hilser på hverandre. Her oppe på fjellet, akkurat som i dalbunnen, møtes trøndere og møringer, og språkene glir inn i hverandre. For riktig ved foten av vidda ligger Liabøs sæter, og et par-tre kilometer lenger borte, på den andre siden av den skumhvite Erga,

finnes de første Sunndals-sætrene. En og annen fjellvandrer som har tatt veien over Kråkvasstind, Trollheimens høyeste topp, har kommet ned til disse sætrene. Og da vet vi han har fått det godt!

Men riksvei 640 skal ned gjennom Gråura. Nå er veien blitt en bred, solid ferdselsåre, men ennå er den stupbratt, og den hiver seg i store, kvasse slyng rundt berghamrene. Det er bare fjell, vei, stup og fjell som åpner seg for synet. 1000 meter høye står fjellryggene på Trollheimsiden. Like høy og kneisende er Dovres imponerende terskel på motsatt front. Og over to hundre meter ned i svelget fosser Driva i slyng og kast! Ved Stygghamrene står grenseskillet mellom Sør-Trøndelag og Møre. Her er veien på sitt smaleste og bratteste. De forrevne berghamrene henger stupbratte over veien, og vinters dag lager isvannet sylkvasse issverd nedover hamrene. Skulle et motorkjøretøy løpe løpsk på denne strekningen ville en ta det for gitt at passasjerene fikk sin visse død i den uhyggelige avgrunnen. Likevel har det hendt to ganger at biler har kjørt seg utfor i de verste svingene, og i begge tilfeller har sjåføren reddet livet. Ja, den ene kunne etter tretti meters fall krabbe like frisk ut av bilen og begi seg til fots, til nærmeste gård i Sunndal!

Ved dalbotnen hilser veien Grensengårdene, som har navnet etter grensemerket. Men før vi kommer så langt, ser vi også de siste trøndergårdene på den andre siden av dalen. Som naglet fast til den steile lia ligger Hullberget, den ytterste gården mot Møre og Sunndalen. Kjøreveien dit er ikke mye å skryte av. Fremmede kommer sjelden eller aldri innom. Men nettopp der, på et av de ødeste gardsbruk vi har i fylket, er gjestfriheten størst. Der er det velsignet godt å komme for en trett og sliten vandrer.

Ved enden av Gråura er vi for alvor inn i Sunndalen. Veien løper i koselige svinger langs dens smilende Driva. Nå er ikke elva til å kjenne igjen etter villskapen lenger oppe. Og med jevne melomrom ligger Sunndalsgardene nedover dalen, Småvollen, Liahjell, Vollan osv. Men fjellene står steile på begge sider, og hver vår, i snøsmeltingen, går folk og kikker etter fonna der oppe. Gang på gang har den tordnet ned over dalen, slått skog og hus overende og rast med en øredøvende larm ut i Driva.

Noen av disse gardene har som sagt sætrene høyt på fjellet. Det er ca. 800 meters bratt stigning opp dit, og terrenget er trasig å ta seg fram i, men år for annet har buskapen og budeia slitt seg oppover. Kommer du til Sunndalen, så spander en dag på et slikt sæterbesøk. Det vil holde hardt med pusten, men du får betaling for strevet når du kommer et stykke opp. Hele Sunndalen ligger under deg, og elva bukter seg vestover, vestover rundt foten av majestetiske fjell. Og en klardag kan du se havet — —

Ved Gjøra kommer turistruten ned fra Dovre. Den går over Jenstad, og den som er glad i fjell og herlige utsyn tar en avstikker den veien. Det er veien til Svissdal vi skal slå inn på, en praktfull vei som dessverre bare få ennå har oppdaget. Opp gjennom den bratte Snøgutua fører veien fram til Svufallet. Og her har du nok for en tid. En jettegryte åpner seg for synet. Fossene kaster seg hvite og drønnende ned fra Dovrefjell og tre elver møtes i dalbotnen, langt der nede. Vinden rusker i håret, den fløyter i bjørkene som henger modig fast i ulendet, og det er som den vil fortelle deg at her er du ynkelig liten. Ja, det er du, men det er godt å være liten i en slik storhet. Og etterpå kan du velge fjellveien innover til Svissdal og helt til den himmelhøye Røymoen, eller du kan dra tilbake til Sunndal og den meget interessante riksvei nr. 640.